

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ĮSTATYMO NR. I-464
VIENUOLIKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO, 52 STRAIPSNIO
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 35-1 IR 53 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO
PROJEKTO (toliau - Projektas)
(TAP-20-1067; TAIS Nr.20-2550(2))**

2020-06-30 Nr.
Vilnius

Projekto rengėja: Teisingumo ministerija

Projekto tikslas: nustatyti:

- Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) teisėjų kandidatūrų siūlymo tvarką;
- kandidatų į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT), EŽTT teisėjus bei asmenų į EŽTT *ad hoc* teisėjų sąrašą atrankos tvarką;
- ESTT padedančių generalinių advokatų kandidatūrų siūlymo tvarką;
- apibrėžti Vyriausybės atstovo EŽTT statusą;
- atlikti kitus įstatymo patikslinimus.

Dabartinė situacija: Pagal esamą teisinį reguliavimą, nenustatyta EŽTT teisėjų bei ESTT padedančių generalinių advokatų kandidatūrų siūlymo procedūra. Taip pat nėra nustatytos tvarka, kuria remiantis vyksta kandidatų į ESTT teisėjus ir generalinius advokatus, EŽTT teisėjus bei pretendentų į EŽTT *ad hoc* teisėjų sąrašą atranka.

Vyriausybės atstovo EŽTT statusą reglamentuoja Vyriausybės nutarimas, kuris nustato, jog Vyriausybės atstovas EŽTT yra įgaliotas valstybės tarnautojas, atstovaujantis valstybei EŽTT procesuose. Atstovą skiria į pareigas ir atleidžia iš pareigų Vyriausybės teisingumo ministro ir užsienio reikalų ministro bendru teikimu. Atstovas turi atitikti bendruosius valstybės tarnautojų keliamus reikalavimus ir specialius reikalavimus, nustatytus atstovo pareigybės aprašyme. Padėti atstovui įgyvendinti jo teises ir pareigas Teisingumo ministerijoje steigiamas padalinys.

Projekto esmė: projektu siūloma nustatyti, kad Vyriausybė, įgyvendindama Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją (Konvencija), siūlo kandidatus į EŽTT teisėjus. Vyriausybė, Respublikos Prezidentui pritarus, siūlydama kandidatus į EŽTT teisėjus, konsultuotųsi su Seimu. Vyriausybė, įgyvendindama Konvenciją, nustatys kandidatūrų į *ad hoc* teisėjų sąrašą atrinkimo tvarką.

Projektu siekiama reglamentuoti kandidatų į ESTT teisėjus ir generalinius advokatus, EŽTT teisėjus bei *ad hoc* teisėjus atrankos tvarką. Siūloma nustatyti, jog kandidatų atranką Vyriausybės nustatyta tvarka organizuotų ir kandidatūras Vyriausybei teiktų teisingumo ministras. Apie kandidatų atranką būtų skelbiama viešai.

Siūloma įstatymo lygmeniu reglamentuoti **Vyriausybės atstovo EŽTT statusą**: Nustatoma, kad Vyriausybės atstovas EŽTT yra karjeros valstybės tarnautojas, atstovaujantis valstybei EŽTT ir Jungtinių Tautų (JT) Žmogaus teisių komiteto (ŽTK) procesuose (o Vyriausybės pavedimu – ir kituose JT komitetuose), taip pat koordinuojantis EŽTT ir atitinkamų JT komitetų sprendimų

vykdymą. Konkrečias vyriausybės atstovo funkcijas ir teises nustatys Vyriausybės tvirtinami nuostatai.

Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka į atstovo pareigas priims Vyriausybė konkurso būdu. Atstovo pareigybės aprašymą, kaip ir pagal galiojantį reguliavimą, tvirtins Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Atstovo tarnybos teisiniams santykiams, nereglamentuotiems Vyriausybės įstatyme, būtų taikomos Valstybės tarnybos nuostatos, reglamentuojančios įstaigų vadovų tarnybos pagrindus.

Projekte taip pat nustatoma, kad atstovas privalo teikti Vyriausybei informaciją apie bylą, kuriose dalyvauja Lietuva, eiga, taip pat apie EŽTT ir JT ŽTK priimtus sprendimus. Kasmet, iki kovo 1 d., atstovas teiks Vyriausybei metinę ataskaitą. Atstovo veiklos organizacinę ir techninę aptarnavimą ir toliau vykdys Teisingumo ministerija, jo veikla bus finansuojama ir darbo užmokestis mokamas iš Teisingumo ministerijai skiriamų asignavimų.

Rengėjų vertinimu projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Derinimas: projektas teiktas derinti Užsienio reikalų ministerijai, Vyriausybės kanceliarijai, Prezidento kanceliarijai, Teisėjų tarybai. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma).

Atitikimas Vyriausybės programai: projektas neprieštarauja Vyriausybės programai.

Dalykinio vertinimo išvada: Teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Atkreiptinas dėmesys į Užsienio reikalų ministerijos pateiktą pastabą, kad šiuo metu galiojančiuose teisės aktuose **nėra paskirta institucija, atsakinga už Lietuvos atstovavimą ir oficialios Vyriausybės pozicijos tekimą asmenų ar jų grupių (jų vardu) pateiktų individualių skundų Lietuvos atžvilgiu nagrinėjimo procesuose** pagal Neįgaliųjų teisių konvencijos fakultatyvinį protokolą, Konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims fakultatyvinį protokolą ir Tarptautinę konvenciją dėl asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo. Šis klausimas taip pat iškils Lietuvai ratifikavus 2015 m. pasirašytą Vaiko teisių konvencijos fakultatyvinį protokolą dėl komunikavimo procedūros.

Projekto rengėjai derinimo pažymoje nurodo, kad į šią pastabą yra atsižvelgta įtraukiant į projektą nuostatą, kad Vyriausybė gali pavesti Vyriausybės atstovui EŽTT atstovauti valstybei ir kituose JT komitetuose (ne tik ŽTK, kas yra *expressis verbis* nurodyta projekte).

Pabrėžtina tai, kad, nors tokia siūlomo teisinio reguliavimo korekcija ir sudaro formalias prielaidas spręsti Lietuvos atstovavimo JT pagal aukščiau minėtas konvencijas klausimą, tačiau **nesprendžia klausimo iš esmės**. Aiškinamajame rašte nurodoma, kad projektu siūlomi pakeitimai nepareikalaus papildomų biudžeto lėšų. Tačiau, pagal atsakingų institucijų teikiamas indikacijas, yra itin tikėtina, kad artimiausiu metu labai išaugs individualių skundų pagal aukščiau minėtas JT konvencijas apimtys, kas suponuoja itin daug (bent kelis kartus) išaugsiantį Vyriausybės atstovo EŽTT darbo krūvį (kas savo ruožtu reiškia ir **daug didesnius personalo bei finansinius poreikius, kurie, kaip minėta, aiškinamajame rašte nėra įvertinti**).

Atsižvelgiant į tai yra būtina įvertinti poreikius ir imtis reikiamų veiksmų siekiant spręsti šią problemą ne formaliai, bet iš esmės (pavyzdžiui, svarstant galimybę steigti specialią Vyriausybės atstovo EŽTT instituciją).

2. Vidaus reikalų ministerija pateikė pastabą dėl to, kad iš siūlomos projekto redakcijos **nėra aišku, kokioje institucijoje ar įstaigoje eina pareigas Vyriausybės atstovas EŽTT** (kuris, pabrėžtina, yra karjeros valstybės tarnautojas). Rengėjai derinimo pažymoje nurodo, kad Valstybės tarnybos įstatyme nustatyta, jog karjeros valstybės tarnautojas tai valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas neterminuotam laikui arba įstatymų nustatyta kadencijai ir šio įstatymo nustatyta tvarka galintis siekti karjeros valstybės tarnyboje. Taigi nėra būtina nurodyti kokioje įstaigoje toks

tarnautojas eina pareigas, atstovo statusas nėra keičiamas, jis ir šiuo metu nepriskirtinas jokiai įstaigai.

Manome, kad toks „jokioje institucijoje neinančio pareigų karjeros valstybės tarnautojo faktinis egzistavimas negali būti vertinamas kaip rimtas pagrindas ir toliau išlaikyti šią akivaizdžiai ydingą praktiką. **Tai, kad karjeros valstybės tarnautojo sąvokoje nėra įtrauktas kaip būtinas požymis tai, kad jis eina pareigas konkrečioje institucijoje, negali būti traktuojama kaip pagrindas kurti pareigybes karjeros valstybės tarnautojų, kurie darbo vieta yra „niekur“.**

Juo labiau šios situacijos ydingumas išryškėja, kai (kaip siūloma projekte), atstovui, nors jis ir yra karjeros valstybės tarnautojas, tačiau yra taikomos Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos, kurios reglamentuoja ne karjeros valstybės tarnautojų, bet įstaigų vadovų tarnybą.

Siūlome rengėjams kompleksiškai įvertinti Vyriausybės atstovo EŽTT statusą ir apsispręsti dėl jo teisinio reguliavimo bei, atsižvelgiant į tai, pasiūlyti kompleksinę ir logiškai bei teisiškai nuoseklų sprendimą.

Taip pat siūlome atsižvelgti į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus projektui (2020 m. birželio 23 d. išvada Nr. NV-1750).

Siūlome Projektą **svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime.**

Patarėjas

Audrius Kasinskas